

Савчук К.С.,
методист науково-методичного центру
медіаінформаційного забезпечення освіти
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»
e-mail: kateryna1savchuk.robota@gmail.com

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ШКІЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ НА 2023/2024 Н.Р.

Шкільні бібліотеки відіграють ключову роль у розвитку національної свідомості дітей та підлітків, і важливо, щоб вони відповідали вимогам сучасності та потребам своїх користувачів. Нова роль бібліотек полягає в створенні сучасних публічних просторів, які базуються на принципах відкритості, інклюзивності, партнерства, розвитку та клієнтоорієнтованості. Такі бібліотеки з проактивними бібліотекарями відповідають потребам сучасного українця та допомагають у формуванні здорової та свідомої нації. Щоб забезпечити повернення користувачів, важливо мати на увазі цінності й принципи, які підтримуються бібліотеками, та враховувати їх потреби.

Роль бібліотекаря повинна стати більш активною та розширюватися. Він повинен створювати умови для спілкування, організовувати та модерувати заходи, що сприятимуть пошуку та поширенню найкращого досвіду для місцевого розвитку. Основною метою є перетворення бібліотекаря на модератора розвитку громади, соціального працівника та менеджера, який організовує події та заходи, сприяючи залученню нових користувачів до бібліотеки. Рекомендуємо включати до плану заходи, які зможуть привабити потенційних користувачів до бібліотеки, згуртувати навколо неї учнів, активну молодь та педагогічних працівників. Також важливим є організація різноманітних тематичних клубів за інтересами для різновікових учнів, а також допомога самотнім мешканцям села/міста похилого віку та внутрішньо переміщеним особам разом з соціальним педагогом або волонтерами. Рекомендується взяти до уваги все вищесказане для соціального та культурного розвитку громади.

Крім того, рекомендується організовувати місячні заходи, спрямовані на:

- підвищення значення української мови як національної цінності;

- протидію посттоталітарним деструктивним наслідкам у свідомості населення України;
- запобігання проявам ксенофобії та расової дискримінації;
- залучення жителів тимчасово окупованих територій до національно-патріотичних проєктів;
- формування оборонної свідомості громадян;
- стимулювання розуміння та підтримки державної політики з щодо євроатлантичної інтеграції [1].

Усі заходи та події повинні відбуватися українською державною мовою. Протягом навчального року шкільні бібліотекарі та педагог-організатор активно беруть участь у проведенні тематичних соціокультурних заходів, використовуючи різноманітні форми, де особливе місце відводиться історичним екскурсіям, мандрівкам, урокам історії, конкурсам, діалогам, зустрічам, вікторинам, конференціям та акціям, присвяченим українській державності, національній символіці, рідній мові, культурі та традиціям. Особливу увагу приділяють активним формам, які спонукають до творчості, ініціативи, самостійного та критичного мислення, засновані на принципі багатосторонньої взаємодії. До них належать різноманітні форми дискусій, ситуаційно-рольових ігор, ігор-драматизацій, мозкових штурмів, інтелектуальних аукціонів та методів аналізу проблемних ситуацій [1].

Рекомендуємо збільшити активність у використанні ресурсів, які є доступні у бібліотеці.

Одним з можливих шляхів є створення тематичних рекомендаційних списків нових книг на вебсайтах (блогах) або створення авторських полиць у бібліотеці, що задовільнять різноманітні смаки, настрої та інтереси читачів. Наприклад, можна впровадити таку ідею: «Цікаві книги, рекомендовані письменником (П.І.П.), читачем (П.І.П.) та бібліотекарем».

Важливо звертати увагу на видання як у жанрі художньої літератури (фікшн), так і не вигаданої літератури (нон-фікшн). Фікшн-твори мають характерну рису у тому, що їх основою є вигадана, а не фактична історія, і вони спрямовані на розвагу та пригоди, а також можуть включати фантастичні елементи. Нон-фікшн-твори, натомість, будують свою сюжетну лінію виключно на реальних подіях. Це можуть бути документальні, науково-технічні твори, практичні поради, джерела натхнення та матеріал, який спонукає задуматися над багатьма аспектами життя.

З метою відповіді на сучасні виклики, шкільним бібліотекам рекомендується використовувати сучасні й різноманітні форми роботи,

які за допомогою актуального змісту, творчого та незаангажованого підходу здатні не лише привертати увагу користувачів, але й стимулювати їх до соціального, інтелектуального, емоційного та естетичного розвитку [3].

Підбиваючи підсумки, хотілось би ще раз сказати, що шкільні бібліотеки відіграють надзвичайно важливу роль. Вони є центром знань, джерелом натхнення та майданчиком для розвитку учнів. Шкільні бібліотеки забезпечують доступ до різноманітних друкованих та електронних ресурсів, допомагають учням розвивати навички читання, критичного мислення та пошуку інформації.

Вони стимулюють любов до книги та відкривають учням безмежні можливості для саморозвитку. Шкільні бібліотеки є місцем, де учні можуть знайти книжки, які відповідають їхнім інтересам та потребам, і де вони можуть відкривати нові світи через читання. Крім того, бібліотекарі відіграють важливу роль у підтримці читацької активності та наданні рекомендацій щодо літератури.

Завдяки шкільним бібліотекам учні мають можливість розвивати свої творчі та креативні здібності. Вони можуть брати участь у літературних конкурсах, клубах за інтересами, літературних гуртках та інших заходах, що сприяють їхньому особистісному зростанню.

Рекомендації бібліотекарям:

- організувати роботу бібліотеки закладу освіти щодо формування, обліку і збереження бібліотечного фонду;
- удосконалити та урізноманітнити форми довідково-інформаційного обслуговування читачів;
- пропагувати серед дітей та учнівської молоді твори українських письменників;
- сприяти підвищенню інформаційної культури користувачів бібліотеки;
- вести чіткий облік необхідної бібліотечної документації;
- своєчасно списувати застарілу та зношену літературу згідно чинного законодавства;
- сприяти появі у навчальних закладах міста візитних карток шкільних бібліотек з власним фірмовим знаком та інформацією про бібліотеку;
- активно використовувати комп'ютер в роботі з бібліотечним фондом;
- співпрацювати з центральною дитячою бібліотекою, брати участь у заходах щодо підвищення ролі книги в житті дитини;

- висвітлювати діяльність шкільної бібліотеки на сайті освітнього закладу;
- систематично інформувати педагогічний колектив про новинки методичної та періодичної літератури;
- системно проходити курси підвищення кваліфікації відповідно до графіка;
- у шкільних бібліотеках, в яких недостатня площа читальної зали, систематично організовувати пересувні тематичні виставки літератури згідно календаря знаменних і пам'ятних дат;
- залучати педагогічний колектив освітнього закладу, учнів та їх батьків до поповнення фонду шкільної бібліотеки художньою та методичною літературою;
- з метою збереження фонду постійно підтримувати санітарно-гігієнічний стан приміщення шкільної бібліотеки [2; 1].

Інформаційна робота бібліотеки

Співпраця шкільного бібліотекаря з педагогічним колективом багатоаспектна і може проявлятися у проведенні уроків позакласного читання, занять-практикумів із прищеплення школярам навичок роботи з книгою, користування бібліотекою, інформаційними технологіями, організації спеціальних екскурсій, факультативів, гуртків, які б поглиблювали систему бібліотечно-бібліографічних знань учнів, проведенні вікторин, конкурсів, бесід, творчих уроків.

Сьогодні освітянські книгозбірні перетворюються в сучасні інформаційні центри закладів освіти. Упроваджуючи у свою роботу нові інформаційні технології, використовуючи Інтернет, вони мають намагатися створити умови для повноцінного забезпечення інформацією педагогів та учнів. Шкільна бібліотека має здійснювати інформаційну підтримку навчальної та освітньої діяльності, а також виконувати інформаційно-консультативну та інформаційно-координаційну функції, спрямовані на вчителя, учня, родину. Це і є для шкільної бібліотеки орієнтиром у визначенні завдань інформаційного обслуговування педагогів та учнів [1].

В інформаційній роботі використовується індивідуальне, групове та масове інформування:

- книжкові виставки; бібліотечні уроки;
- тематичні папки;
- довідкові видання;
- періодичні видання;
- медіатека;
- система каталогів та картотек;

- рекомендаційні списки літератури;
- інформаційні вісники [2].

Визначні дати 2023\2024 н.р.

I. Ювілейні дати, пов'язані з відомими особистостями

1 січня – 110 років від дня народження Юрія Оліферовича Збанацького (1914-1994), українського прозаїка, драматурга.

8 січня – 145 років від дня народження Степана Васильовича Васильченка (Панасенка) (1879-1932), українського прозаїка, педагога.

1 квітня – 210 років від дня народження Миколи Васильовича Гоголя (1809-1852), прозаїка, драматурга, критика, публіциста українського походження.

II. Міжнародний календар 2023

Січень:

1 січня – Всесвітній день миру; Всесвітній день сім'ї.

4 січня – Всесвітній день азбуки Брайля.

15 січня – Всесвітній день релігії.

27 січня – Міжнародний день пам'яті Голокосту.

Лютий:

4 лютого – Всесвітній день боротьби проти раку.

14 лютого – Всесвітній день дарування книг; Всесвітній день всіх закоханих.

15 лютого – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав.

20 лютого – Всесвітній день соціальної справедливості.

21 лютого – Міжнародний день рідної мови.

Березень:

1 березня – Всесвітній день цивільної оборони.

3 березня – Всесвітній день письменника.

8 березня – Міжнародний жіночий день.

20 березня – Міжнародний день щастя.

21-27 березня – Тиждень солідарності з народами, що борються проти расизму та расової дискримінації.

21 березня – Всесвітній день поезії.

25 березня – Міжнародний день пам'яті жертв рабства.

Квітень:

2 квітня – Всесвітній день розповсюдження знань про аутизм; Міжнародний день дитячої книги.

6 квітня – Міжнародний день спорту на благо миру та розвитку; Всесвітній день здоров'я.

11 квітня – Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів.

12 квітня – Всесвітній день авіації та космонавтики.

21 квітня – Всесвітній день творчості та інноваційної діяльності; Всесвітній день книги і авторського права; Міжнародний день англійської мови (ООН).

23 квітня – Міжнародний день іспанської мови.

26 квітня – Міжнародний день пам'яті про Чорнобильську катастрофу.

Травень:

3 травня – Всесвітній день свободи преси; День Сонця.

8-9 травня – Дні пам'яті і примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни.

9 травня – День Європи в країнах Європейського Союзу.

15 травня – Міжнародний день сімей.

16 травня – День вишиванки.

24 травня – День слов'янської писемності і культури.

29 травня – Міжнародний день миротворців ООН.

Червень:

1 червня – Міжнародний день дітей (День захисту дітей).

3 червня – Всесвітній день велосипедистів.

4 червня – Міжнародний день дітей-жертв агресії.

12 червня – Всесвітній день боротьби з дитячою працею.

14 червня – Всесвітній день донора крові.

17 червня – Міжнародний день боротьби з сексуальним насильством в умовах конфлікту.

20 червня – Всесвітній день біженців.

Липень:

11 липня – Всесвітній день народонаселення.

30 липня – Міжнародний день дружби; Всесвітній день боротьби з торгівлею людьми.

Серпень:

9 серпня – Міжнародний день корінних народів світу.

12 серпня – Міжнародний день молоді.

19 серпня – Всесвітній день гуманітарної допомоги.

21 серпня – Міжнародний день пам'яті і пам'яті жертв тероризму.

22 серпня – Міжнародний день поминання людей, що стали жертвами насильства з причини їх релігії або переконань.

Вересень:

5 вересня – Міжнародний день благодійності.

8 вересня – Міжнародний день грамотності.

15 вересня – Міжнародний день демократії.
21 вересня – Міжнародний день миру.
27 вересня – Всесвітній день туризму.
28 вересня – Міжнародний день загального доступу до інформації.

Жовтень:

Міжнародний місяць (місячник) шкільних бібліотек. Відзначається з 2008 р. щорічно під егідою Міжнародної асоціації шкільної бібліотечної справи

4 жовтня – Всесвітній тиждень космосу.

5 жовтня – Всесвітній день вчителя.

15 жовтня – Всесвітній день студента.

24 жовтня – День Організації Об'єднаних Націй; Всесвітній день інформації про розвиток.

Листопад:

1 листопада – День створення Європейського Союзу.

10 листопада – Всесвітній день науки.

16 листопада – Міжнародний день терпимості (толерантності).

18 листопада – Міжнародний день філософії.

20 листопада – Всесвітній день дитини.

25 листопада – Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок.

Грудень:

1 грудня – Всесвітній день боротьби зі СНІДом.

3 грудня – Міжнародний день інвалідів (День людей з інвалідністю).

5 грудня – Всесвітній день волонтерів.

9 грудня – Міжнародний день пам'яті жертв геноциду, вшанування їх гідності і запобігання цьому злочину.

10 грудня – День прав людини.

19 грудня – Міжнародний день допомоги бідним.

20 грудня – Міжнародний день солідарності людей [2].

Список використаних джерел та літератури

1. Чат-бот із штучним інтелектом. URL: <https://openai.com/blog/chatgpt>.
2. Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. URL: <https://library.vspu.edu.ua/html/znamoon.htm>.
3. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка. URL: <https://lib.if.ua/prof/?p=2846>.